چهارمین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع آزادی - 24 /آبان/ 1391

حدود 150 تن از انديشمندان، نخبگان، اساتيد حوزه و دانشگاه، پژوهشگران و مؤلفان آثار علمي، همراه با حضرت آيت الله خامنه اي رهبر معظم انقلاب اسلامي، شب گذشته (سه شنبه) در چهارمين نشست انديشه هاي راهبردي جمهوري اسلامي، به بحث و بررسي درخصوص ابعاد مختلف موضوع «آزادي» پرداختند.
در ابتداي اين ديدار 10 نفر از صاحبنظران و انديشمندان ديدگاههاي خود را درباره مقوله آزادي بيان كردند. سپس 17 نفر از اساتيد و پژوهشگران به مباحثه و نقد ديدگاههاي مطرح شده پرداختند.
رهبر انقلاب اسلامي در ابتداي سخنان خود در اين نشست، با اشاره به فضاي عمومي كشور و مسائل و مشكلات اقتصادي كه به علت درگير شدن استكبار جهاني با جمهوري اسلامي بوجود آمده است تأكيد كردند: طبعاً هيچكس از دغدغه هاي موجود در زندگي عمومي مردم فارغ نيست اما اين نشست به دليل اهميت موضوع و بر اساس برنامه ريزي قبلي و به عنوان گامي در پيگيري مقولات بلندمدت، برگزار مي شود.
حضرت آيت الله خامنه اي نياز شديد كشور به تفكر و انديشه ورزي در مقولات زيربنايي را از اهداف و علل اصلي برگزاري نشستهاي راهبردي خواندند و افزودند: ملت ايران كه مثل رودخانه اي خروشان در حال پيشرفت است،به فكر و انديشه و فعال شدن انديشه ها در مقولات مبنايي و اساسي، نياز مبرمي دارد.
حضرت آيت الله خامنه اي اهميت ارتباط مستقيم با نخبگان و زمينه سازي براي دست يابي به پاسخ سؤالات مهم در مقولات بنياني و حيات اجتماعي را از ديگر اهداف اصلي برگزاري نشستهاي انديشه هاي راهبردي دانستند.
رهبر انقلاب، اين نشستها را زمينه سازي براي ايجاد جريانهاي عميق و گسترده فكري خواندند و افزودند: لازم است كار اصلي بعد از اين جلسات آغاز شود و پژوهشگران و انديشمندان خوشفكر حوزه و دانشگاه به مثابه چشمه هاي جوشنده به انديشه ورزي در باب مسائل مطرح شده بپردازند.
ايشان با اشاره به خلاءهاي فراوان و كمبودهاي محسوس در شناخت و تبيين ابعاد مختلف مقوله آزادي در كشور افزودند: بحث آزادي در چند قرن اخير در غرب نسبت به موضوعات ديگر، مورد توجه فراوان قرار گرفته كه علت كلي آن، حوادث و ماجراهايي است كه به برپايي نوعي طوفان فكري در اين مقوله در غرب منجر شد.
ايشان، «رنسانس، انقلاب صنعتي، انقلاب كبيرفرانسه و انقلاب اكتبر شوروي» را حوادث و عواملي اساسي دانستند كه در غرب موجب ايجاد امواج گسترده فكري در زمينه آزادي شد.
رهبر انقلاب افزودند: برخلاف غرب، ما تا پيش از نهضت مشروطيت موقعيتي كه در باب آزادي، موج فكري ايجاد كند نداشتيم كه اين موقعيت نيز به علت يك نقيصه مهم يعني تقليد روشنفكران از تفكرات غربي، به دستاورد خاصي در مقوله آزادي منجر نشد.
حضرت آيت الله خامنه اي در همين زمينه خاطرنشان كردند: هنگامي كه دانش يا انگيزه اي را از ديگران مي گيريد اگر با تفكر و انديشه ورزي توأم شود زايش فكري بوجود مي آيد اما اگر فكر و انديشه خاصي را از جايي گرفتيد و از آن تقليد كرديد طبعاً ديگر زايشي وجود نخواهد داشت و براساس همين واقعيت، تقليد روشنفكران از تفكر غرب در باب آزادي، باعث شد كه پس از مشروطه هيچ فكر بديع و منظومه فكري نو، بوجود نيايد.
رهبر انقلاب با اشاره به منابع فراواني كه درباره آزادي در منابع اسلام وجود دارد افزودند: با وجود اين منابع، امروز خلاءهاي فراواني در باب آزادي داريم كه بايد با تفكر و انديشه ورزي و پاسخ دادن به همه مسائل و سؤالات مطرح در مقوله آزادي، به سمت منظومه سازي حركت كنيم.
ايشان تأكيد كردند: تحقق اين هدف، كار جدي و تسلط بر منابع اسلامي و منابع غربي را مي طلبد.
رهبر انقلاب در تبيين موضوع مورد بحث اين نشست، خاطرنشان كردند: منظور از آزادي، همين معناي متداول و رايج در محافل دانشگاهي و روشنفكري جهان يعني آزاديهاي فردي و اجتماعي است نه آزادي معنوي و سير و سلوك الي الله.

ايشان با نقد تفكري كه آزادي را رهايي مطلق از هر چيزي مي داند افزودند: نبايد هنگام بحث درباره آزادي،از محدوديت ها ترسيد.
رهبر انقلاب با تأكيد بر اينكه ما در مقوله آزادي به دنبال شناخت نظر اسلام هستيم، مهمترين تفاوت ميان ديدگاه اسلام و غرب درخصوص آزادي را، منشأ و پايه بحث آزادي دانستند و افزودند: در انديشه ليبراليستي،منشأ آزادي، تفكر انسان گرايي يا همان اومانيسم است در حاليكه در اسلام مبناي آزادي،توحيد به معناي اعتقاد به خدا و كفر به طاغوت، است.
حضرت آيت الله خامنه اي تأكيد كردند:در ديدگاه اسلام، انسان از همه قيود به غير از عبوديت خدا آزاد است.
ايشان كرامت انساني را از ديگر مباني اصلي آزادي در اسلام دانستند و با اشاره به طرح بحث آزادي در منابع اسلامي از چهار منظر «حق در قرآن»، «حق در فقه و حقوق»، «تكليف» و «نظام ارزشي» افزودند: «حق» در قرآن به معناي مجموعه نظام مند و هدفدار است كه بر اين اساس، عالم تكوين و عالم تشريع، هر دو حق هستند و آزادي انسان حق است و در مقابل باطل قرار مي گيرد.
رهبر انقلاب اسلامي آزادي از منظر حق در «فقه و حقوق» را به معناي ايجاد توانايي مطالبه كردن دانستند و درخصوص آزادي از منظر «تكليف» خاطرنشان كردند: از اين منظر، انسان بايد به دنبال آزادي خود و ديگران باشد.
حضرت آيت الله خامنه اي در جمع بندي سخنان خود در باب «مفهوم آزادي در اسلام» اين سؤال را مطرح كردند كه با توجه به تفاوتهاي بنيادين و عميق موجود ميان مفهوم آزادي در اسلام و در غرب آيا مي توانيم در تحقيق و پژوهش درخصوص «آزادي» به ديدگاهها و نظرات غربي مراجعه كنيم؟
ايشان قبل از پاسخ به اين سؤال، به چند نمونه از واقعيات آزادي در جامعه غربي اشاره كردند. «آزادي در حوزه اقتصادي» در صورت قرار گرفتن در مجموعه سرمايه داران اقتصادي و بهره مندي از امتيازات ويژه، «آزادي در صحنه سياسي» در چارچوب انحصارگرايي دو حزبي و «آزادي در مسائل اخلاقي» با بروز مفاسدي همچون همجنس گرايي، از جمله نتايج آزادي در جامعه غربي بودند كه رهبر انقلاب اسلامي به آنها اشاره كردند.
ايشان افزودند: اين موضوعات نشان دهنده واقعيات بسيار بد، تلخ،زشت و در برخي مواقع، نفرت انگيز، در جامعه غربي است كه نتيجه آنها هم تبعيض، زورگويي، جنگ افروزي و برخوردهاي گزينشي با مقولات شريفي همچون حقوق بشر و مردم سالاري است.
حضرت آيت الله خامنه اي تأكيد كردند: با وجود همه اين واقعيات تأسف آور، مراجعه به نظرات متفكران غربي، براي پژوهش در مفهوم آزادي مفيد است زيرا غربيها در تدوين منظومه فكري در باب آزادي و تضارب آرا در اين خصوص، سابقه زيادي دارند.
ايشان در پايان خاطرنشان كردند: پرهيز از نگاه تقليدي، شرط اصلي مراجعه به نظرات متفكران غرب است زيرا تقليد در تضاد با آزادي است.
در اين نشست قبل از سخنان رهبر انقلاب 10 نفر از صاحب نظران به ارائه خلاصه مقالات خود پرداختند.
دكتر دهقاني فيروز آبادي استاد علوم سياسي دانشگاه علامه طباطبايي اولين سخنران بود كه چكيده مقاله خود با عنوان «آزادي انديشه و منافع ملي جمهوري اسلامي ايران» را ارائه كرد. وي از افزايش حمايت ملي از تصميمات حاكميت در سياست خارجي و ارتقاي سطح اعتماد ميان سياست پيشگان و سياست پژوهان به عنوان نتايج انديشه ورزي آزاد در حوزه منافع ملي ياد كرد.
حجت الاسلام دكتر ميراحمدي استاد علوم سياسي دانشگاه شهيد بهشتي سخنران بعدي اين نشست بود كه با موضوع «آزادي سياسي در قرآن»، مهمترين هدف آزادي از منظر قرآن كريم را تحقق توحيد،عدالت و برخورداري انسان از حق انتخاب، حق نقد و بيان و حق تشكيل اجتماعات دانست.
«مصادر ديني آزادي و عدالت» عنوان مقاله دكتر شجاعي زند استاد جامعه شناسي دانشگاه تربيت مدرس بود.
سومين سخنران نشست انديشه هاي راهبردي، برداشت تعارضي ميان دين و آزادي را نادرست خواند و راه اصلاح اين برداشت را بازگشت به ريشه هاي اصلي آزادي و عدالت در اديان توحيدي دانست.

حجت الاسلام دكتر يوسفي به عنوان چهارمين سخنران، از زاويه اقتصادي و با موضوع «آزادي اقتصادي انسان محور بر اساس آموزه هاي اسلامي» به ارائه مقاله خود پرداخت.
اين استاد اقتصاد اسلامي پژوهشگاه فرهنگ و انديشه اسلامي، با برشمردن آسيب هايي نظير تمركز ثروت و قدرت و آزادي در دست صاحبان سرمايه، ديدگاه اسلام درباره آزادي اقتصادي انسان را مبتني بر مشاركت عمومي عادلانه در «توزيع، مصرف، مديريت و سود» دانست.
پنجمين سخنران نشست انديشه هاي راهبردي، دكتر برزگر استاد علوم سياسي دانشگاه علامه طباطبايي بود. اين استاد دانشگاه در ارائه مقاله خود با عنوان «آزادي در الگوي سه گانه اسلام» به بررسي آزادي در سه سطح اعتقادي، اخلاقي و سياسي پرداخت و اثرات متقابل هريك از اين سطوح با يكديگر را به منظور پاسخ به شبهات آزادي غربي تبيين كرد.
خانم محدثه معيني فر دانشجوي دكتراي فقه و مباني حقوق اسلامي، سخنران بعدي بود كه به بررسي اثرات نظريه ليبراليسم در حوزه خانواده پرداخت. بحران هاي عميق اجتماعي در غرب، فروپاشي خانواده، روابط آزاد و فساد جنسي، هم جنس گرايي و تولدهاي ناشناس از جمله پيامدهايي بود كه در اين مقاله به عنوان پيامدهاي ليبراليزم جنسي بررسي شد.
«جوانب هنجارهاي تلقي اسلامي از آزادي» عنوان مقاله هفتمين سخنران نشست بود. حجت الاسلام دكتر واعظي استاد دانشگاه باقرالعلوم در اين مقاله از منظر فلسفي به بحث آزادي پرداخت.
وي نقش آزادي در شبكه مناسبات اجتماعي را اساسي خواند و افزود: نهادسازي، فرهنگ سازي و شناخت پيش نيازها در عرصه هاي «سياست، فرهنگ و اقتصاد»، جزو لوازم ايفاي اين نقش است.
هشتمين سخنران آقاي دكتر عماد افروغ دانشيار رشته جامعه شناسي بود كه مقاله اي با عنوان «مفهوم آزادي و مناقشات آن» ارائه كرد. در اين مقاله با اشاره به مناقشاتي كه درخصوص مفهوم آزادي از منظر «فلسفي»، «انتزاعي و انضمامي» و" انضمامي" وجود دارد، تعريف ليبراليسم از مفهوم آزادي را مورد نقد قرار داد.
مقاله بعدي با عنوان «مراتب انديشه آزادي در تكامل بيداري اسلامي و هويت ملي ايران» از طرف آقاي دكتر موسي نجفي دانشيار رشته علوم سياسي ارائه شد.
آقاي نجفي در اين مقاله با مروري بر دوره هاي مختلف آزادي در تاريخ سياسي ايران بويژه بعد از پيروزي انقلاب اسلامي و رشد آزادي در كنار مفهوم ديني، تعريفي از آزادي در انديشه غرب و آزادي در انديشه تعالي ارائه كرد.
آقاي دكتر مصطفي ملكوتيان استاد علوم سياسي دانشگاه تهران آخرين سخنران بود كه در مقاله خود به «بررسي مقايسه اي مباني انديشه اي و كاركردهاي مفهوم آزادي در انقلاب فرانسه و انقلاب اسلامي ايران» پرداخت.
در اين مقاله با استفاده از انديشه هاي شهيد آيت الهي محمد باقر صدر ضمن بررسي مفهوم آزادي در انقلاب فرانسه و انقلاب اسلامي، تعريف انسان و مفهوم آزادي در دو بينش ابزاري و بينش فطري مورد مقايسه قرار گرفت.
در ابتداي اين نشست همچنين دكتر واعظ زاده دبير نشست انديشه هاي راهبردي گزارشي از ضرورت ها و مراحل تشكيل اين نشست ها بيان كرد و بهره گيري از نظرات مطرح شده در نشست هاي انديشه هاي راهبردي در تدوين الگوي اسلامي- ايراني پيشرفت را مهمترين دستاورد نشستهاي راهبردي عنوان كرد.
هدف از نشست انديشه هاي راهبردي كه سه جلسه ي قبلي آن با موضوع «الگوي اسلامي – ايراني پيشرفت»، «عدالت» و «زن و خانواده» برگزار شده است، ايجاد فضايي علمي – تخصصي براي انديشه ورزي و تضارب آرا در جهت ايجاد گفتمان علمي و كاربردي و تصميم سازي درباره ي موضوعات «راهبردي و برنامه هاي بلند مدت» است.